

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Библиотечно-информационни науки

Том 16, 2024

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTY OF PHILOSOPHY

Library and Information Science

Volume 16, 2024

ПОГЛЕД ВЪРХУ ЛИЧНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В ПЛОВДИВСКАТА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Предварителни бележки

АНТОАНЕТА ТОДОРОВА ЛЕСЕНСКА

Антоанета Лесенска. ПОГЛЕД ВЪРХУ ЛИЧНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В ПЛОВДИВСКАТА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА.

Статията разглежда въпроса за личните библиотеки в Народната библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив като част от специалните библиотечни колекции. Представени са специфичните обстоятелства по придобиването, регистрирането, организирането, разкриването, ползването и съхранението на тези колекции в контекста на променящото се разбиране за тяхното уникално място в съвкупния библиотечен фонд.

Ключови думи: лични библиотеки; управление на колекции; специални библиотечни колекции.

Antoaneta Lesenska. A LOOK AT ACCESSIONED PRIVATE LIBRARIES IN THE PLOVDIV PUBLIC LIBRARY (PRELIMINARY NOTES).

The article examines the topic of private libraries in the Ivan Vazov Public Library – Plovdiv in their role as a part of special library collections. The specific circumstances surrounding acquisition, registration, organization, disclosure, use and preservation of these collections are examined in the context of the changing understanding of their unique place in the overall library collection.

Keywords: private libraries; collection management; special collections.

Статията си поставя за цел да опише накратко обстоятелствата по придобиването и управлението на личните библиотеки в Народната библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив, през периода на нейното съществуване. Извън обхвата на това изследване остават институционалните библиотеки в състава на съвкупния библиотечен фонд: Венелинската библиотека, собственост на Българско-

то ученическо дружество в Одеса, библиотеката на българското читалище в Цариград, библиотеките на управлението на Източна Румелия (румелийските дирекции, генерал-губернатора, Постоянния комитет, Санитарния съвет).

ЛИЧНАТА БИБЛИОТЕКА НА ИВАН ДОБРОВСКИ

Първата лична библиотека е придобита посмъртно и принадлежи на Иван Добровски, първият уредник на книгохранилището при Дирекцията на народното просвещение на Източна Румелия. От м. май 1882 г. до м. февруари 1883 г. той работи като първи помощник на директорите Александър Башмаков и Илия Йовчев. През 1896 г. директорът Стоян Аргиров успява да получи личната му библиотека. След смъртта на Добровски през 1896 г., имуществото, заедно с личните му книжа, се съхраняват в едно от мировите съдилища на Пловдив. С писма¹ до Министъра на народното просвещение и до мировия съдия Аргиров успява да придобие личните книжовни притежания на Добровски. За обема и характера им той докладва² в началото на 1897 г.: „Библиотеката освен това получи книжното наследство на покойния Ив. Добровски, което се състои от 124 екз. стари и нови книжки, списания и вестници, 76 гръцки книги и цялата му кореспонденция и ръкописи.“³ Когато Аргиров напуска Пловдивската библиотека през декември 1897 г., той отнася лични книжа на Добровски със себе си, но част от тях остават в Пловдив и формират архивен фонд № 6, сега част от колекция Български исторически архив. В приемо-предавателния акт^{4,5}, с който имуществото на библиотеката и музея е предадена на директора Борис Дякович на 5 май 1901 г., са упоменати и липсите, констатирани в наличността на библиотеката на Иван Добровски.

Личната библиотека на Добровски, състояща се от книги на български, гръцки, френски, руски и английски език, е съхранявана компактно в хранилището на отдел „Специални сбирки“ до 1974 г. В периода 1975–2022 г. е

¹ Писмо Изх. № 203 от 15 апр. 1896 г. В: *Архив на НБИВ*; Писмо Изх. № 204 от 16 апр. 1896 г. В: *Архив на НБИВ*.

² Писмо Изх. № 26 от 12 февр. 1897 г. В: *Архив на НБИВ*.

³ За Иван Добровски и неговото книжовно наследство вж.: Данова, Надя. Един учител в средата на XIX в. и неговата библиотека. В: *Педагогика*, 2004, № 5, с. 95–102; Данова, Надя. Архивът на Иван Добровски като източник на информация за балканската история. В: *Библиотеката. Минало и настояще*. София: Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, 2005, с. 212–218; и за книгите на гръцки език от личната библиотека на Иван Добровски вж. Стоянов, Маньо. *Стари гръцки книги в България*. София: Нар. библ. Кирил и Методий, 1978, с. 423.

⁴ ДА–Пловдив, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 1, л. 116–119.

⁵ Акт от 5 май 1901 г. за приемане и предаване на Народната библиотека и музей в Пловдив на Борис Дякович от Атилио Такела. В: *Архив на НБИВ*.

преместена в основното хранилище, откъдето се връща отново в „Специални сбирки“ през 2023 г.

От 1901 г. Борис Дякович въвежда нова регистрационна документация в библиотеката, включително инвентарна книга за даренията⁶, където постъпленията в състава на личните библиотеки получават индивидуалната си регистрация.

През 1920 г. е утвърден „Правилник за Народната библиотека в Пловдив“⁷, ключов за развитието както на институцията, така и на нейните специални колекции. Същият е създаден от Борис Дякович по силата на чл. 425 от Закона за народното просвещение и с обнародването си отменя „Правилник за народните библиотеки в София и Пловдив“ от 1898 г. Впрочем действието му е нищожно от 1915 г. с приемането на новия правилник на Софийската библиотека⁸. Правилникът съдържа пет дяла: А. Устройство и управление; Б. Книжен имот и неговата уредба; В. Ползуване от библиотеката; Г. Музей; Д. Канцеларска служба и статистика, общо осемнадесет глави с 211 параграф. *За първи път е уредена възможността за придобиване на дарени или завещаени лични библиотеки (§§ 55, 56, 57)*. Само такива, принадлежали на лица с обществени, научни или литературни заслуги, и след решение на библиотечния комитет, могат да се придобият, съхраняват и разкриват отделно, носейки името на дарителя. Ползването им е възможно след специално разрешение, а книгите от тях с автограф или ръкописна бележка придобиват статут на рядка и ценна книга със съответните рестрикции при заемане.

ЛИЧНАТА БИБЛИОТЕКА НА МАЛЕЙ МАЛЕЕВ

През 1919 г. към библиотечната колекция е добавена частната библиотека на Малей Малеев⁹. Малей Лулчев Малеев (1848–1933) е учител и преводач. Роден в Копривщица, ученик в Пловдивската мъжка гимназия и Цариград. Преподавател е в българското училище в Цариград, а по-късно в Хасково, Пловдив и София. Командирован през 1894–1895 г. в Софийската народна

⁶ *Инвентарна книга Дар*, № 1, 1903–1930 г. № 1 – 7302; *Инвентарна книга Дар*, № 2, 1931–1945 г. № 7303 – 15632.

⁷ *Правилник за Народната библиотека в Пловдив*. Утвърден от Министъра на Народното Просвещение с заповед № 1934 от 12 юний 1920 год. София: Държавна печатница, 1920, 52 с.

⁸ *Правилник за управление и уредба на Народната Библиотека в София*. В: *Държавен вестник*, № 223 от 2 окт. 1915 г.

⁹ *Протокол* № 17 от 1 октомври 1919 г. В: *Архив на НБИБ*; *Протоколи* на Постоянния библиотечен комитет, 1911–1930 г. В: *Архив на НБИБ*. С Протокол № 17 от 1 октомври 1919 г. е решено откупуването на личната агрономическа библиотека от 391 (от тях 171 на немски език) съчинения на загиналия в Първата световна война агроном Павел Минчев, предложена на библиотеката от неговата съпруга Ив. П. Минчева.

библиотека за проучване и описване на книгите на турски, арабски и персийски език. На 29 август с. г. той пише на директора за намерението си да подари личната си книжовна сбирка на Пловдивската библиотека¹⁰. Постоянният комитет взема решение да приеме дарението с благодарност и да го обособи в отделна колекция под името „Библиотека М. Л. Малеев“. Тя ще се управлява по клаузите на новия правилник (към отчетната 1919 г. още в проект), които засягат дарените на институцията лични библиотеки. За нея е отредено специално място в общото книгохранилище. Тя наброява 3071 съчинения в 3243 тома печатни и ръкописни книги (най-ранната сред които славянско първопечатно венецианско издание от 1519 г. на Божидар Вукович), архивни документи, 2 географски атласа, 10 карти, 12 шампи и 10 фотографии. Писмените документи са на български, руски, френски, немски, английски, сръбски, гръцки, турски, латински и други езици. Каталогизирането на колекцията в цялост приключва едва през 1930 г.¹¹ След Втората световна война волята на дарителя е пренебрегната и целостта на колекцията е заличена.

ЛИЧНА БИБЛИОТЕКА НА ЕМИЛИ АН СМИТ, ВИКОНТЕСА СТРАНГФОРД

Сред документите, постъпили в Отдела за ръкописи и старопечатни книги през 1921 г., са личната библия на лейди Емили Ан Смит, виконтеса Странгфорд, английска общественичка, пътешественичка, филантроп и радетелка за България по времето на Априлското въстание и след Освобождението. Създава фондация за набиране на средства, наречена „Bulgarian Present Relief Fund“. Пристига в България през септември 1876 г. и до пролетта на 1877 г. със събраните почти 30 000 британски лири оборудва 6 болници в най-опустошените селища след въстанието – Батак, Радилово, Перушица, Панагюрище, Карлово и с. Петрич. Обикаля общо около 59 селища в Пловдивско и Пазарджишко, снабдявайки жителите им с дрехи, храни, медикаменти, покъщнина. Иван Вазов ѝ посвещава написаното на 19 септември 1876 г. стихотворение „На леди Странгфорд“, част от стихосбирката „Тъгите на България“. Личната библиотека на виконтесата, подарена на кмета на Пловдив Вълко Ив. Шопов (който учи естествени науки в Лондон с нейна подкрепа), а след кончината му „разпръсната из целия град“ от неговата вдовица, по думите на Дякович, е прибрана и съхранена в Пловдивската библиотека в нейна памет. След Втората световна война тя не е запазена компактно, а се влива в общия фонд, с

¹⁰ *Годишник на Народната библиотека в Пловдив* [за 1912–19 г.], 1920, с. 69–70.

¹¹ **Кратък** отчет на Народната библиотека и Музей в Пловдив за времето от 9 юни 1923 г. до 30 ноември 1930 г. В: *Архив на НБИБ*; **Писмо** Изх. № 662 от 8 дек. 1930 г., с. 7. В: *Архив на НБИБ*.

изключение на единичните документи, вписани вече в инвентарния регистър на специалните колекции¹².

В Заповед № 9 от 1 май 1923 г.¹³ директорът Дякович разпорежда заемането на части от книжния имот да става единствено в библиотеката. Към групата на ръкописите и старопечатните книги, за които това отдавна е въведено, сега се добавят документи, отговарящи на зададените критерии: *редки и ценни издания* (по рядкост, наличие на визуални елементи, особеност на полиграфическото изпълнение), *специални видове издания* (албуми, ноти, музикални издания), *специални библиотеки, лични библиотеки**. Очертават се в зародиш стандартните граници на бъдещите специални колекции в библиотеката и се задава рамката, в която те ще бъдат мислени в годините напред.

ЛИЧНАТА БИБЛИОТЕКА НА ЙОАКИМ ГРУЕВ

През 1926 г. е подарена и личната библиотека на основателя на Пловдивската библиотека и музей – Йоаким Груев¹⁴. Сбирката е подарена от двамата му сина Салчо и Георги, наброява 273 заглавия в 308 тома, по-голямата част от които на български език, следват френски, руски, гръцки, турски, сръбски, хърватски и чешки език. Четирите тетрадки – ръкописи на Йоаким Груев, част от дарението, са вписани в инвентарната книга на колекция „Старопечатни книги и ръкописи“. Ценното постъпление продължава да се регистрира и през 1927 г. През 1938 г. д-р Салчо Груев, синът на учредителя Груев, подарява¹⁵ останалата част от библиотеката на баща си, състояща се от 1940 заглавия в

¹² Впоследствие станали част от архивния фонд на нейно име. Вж.: **НБИВ-БИА**, ф. № 29 (Лейди Емили Странфорд, 1834–1887).

¹³ **Заповедна** книга на Народната библиотека в Пловдив за 1921–1935 г. В: *Архив на НБИВ*.

* „Въз основа на чл. 421 от Закона за Народното Просвещение и в изпълнение на чл. 418 от същия закон и на §§ 57, 112, 138, 141, 154, 155, 190 и 193 от Правилника за Народната библиотека в Пловдив заповядвам занапред за домашно четене да не се дават: [...] 4. всички научни, литературни или художествени издания, ценни – било поради своята рядкост, било поради илюстрациите си, било поради особеността на изданието или подвързията си; [...] 6. енциклопедии, речници, закони, учебници, справни книги, албуми, ноти, каталози и музикални издания; 8. книги, отнесени към музейната библиотека; 9. книги от Венелинската библиотека и от библиотеките на виконтеса Странфорд, Добровски и М. Малеев [...]“.

¹⁴ **Живкова-Пеева**, Елисавета. Библиотека „Йоаким Груев“. В: *Годишник на Народната библиотека в Пловдив*, 1927 [за 1926], с. 15–21.

¹⁵ Вж.: **Писмо** Изх. № 735 от 7 окт. 1938 г. В: *ДА-Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 179; **Писмо** Изх. № 773 от 27 окт. 1938 г. В: *ДА-Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 180; **Писмо** Изх. № 904 от 19 дек. 1938 г. В: *ДА-Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 171.

2857 тома. Същата е регистрирана в инвентара на даренията под името „Дар – библиотеки Йоаким Груев, брат Г. Груев и синове: Салчо и Георги И. Груеви“. Дарението, заедно със стелажните шкафове, възлиза на около 150 000 лева. Книгите от библиотеката, подпечатани със специално изработен печат, са на френски, немски, английски, руски, италиански, гръцки, румънски, чешки, хърватски, латински, турски, арменски, сръбски, унгарски езици и български език. Дарен е и ценният личен архив на братята Йоаким и Георги Груеви. Той се регистрира в инвентарния регистър на отдела за ръкописи и старопечатни книги. С протокол № 4 от 24 октомври 1938 г. библиотечният комитет провъзгласява Салчо Груев за благодетел на Пловдивската библиотека и музей, а директорът му изпраща благодарствено писмо.

ЛИЧНАТА БИБЛИОТЕКА НА ГЕОРГИ ЛЪЖЕВ

През същата година наследниците на Георги Д. Лъжев, гимназиален учител и музикален деец, подаряват 472 заглавия в 534 тома от личната му библиотека^{16,17}, представляващи ценни научни издания от широкия спектър на хуманитаристиката – богословие, философия, филология, литература, история, естествени науки и изкуство на английски, френски, гръцки, немски, руски, санскрит, сърбо-хърватски и български език.

Георги Д. Лъжев (1866–1938) е деец на Българското възраждане в Македония, учител. Роден във Воден, тогава в Османската империя (дн. Едеса, Сев. Гърция). Събира народни песни, неговите трудове са печатани в „Сборник за народни умотворения, наука и книжнина“. Завършва Софийския университет, от 1893 г. преподава в Мъжката гимназия във Варна. Преподава църковно пееие в Търново. Владее немски, френски, английски, гръцки, старогръцки и санскрит. Дарената му библиотека надхвърля сумата 70 000 лв. Всички екземпляри от него са подпечатани с мемориален печат „Библиотека Георги Лъжев“, а паметна благодарствена бележка е изпратена до наследниците му в Пловдив, Бургас и София и редакциите на вестниците „Зора“, „Мир“ и „Днес“. За увековечаване делото на благодетеля на художника Асен Дочев е поръчан маслен портрет – мемориален знак на уважение, засвидетелстван и към наследниците на Йоаким Груев с негов художествен портрет от Владимир Рилски*. Доку-

¹⁶ Писмо Изх. № 474 от 3 юни 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 44; Писмо Изх. № 491 от 9 юни 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 103; Писмо Изх. № 468, 469, 470 от 1 юли 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 89–92.

¹⁷ Вж. писма в Архива на НБИВ: Изх. № 232 от 3 юни 1939 г. (на Вх. № 159 от 1 юни 1939 г. на брата на дарителя Петър Лъжев); Изх. № 236 от 5 юни 1939 г.

* И двете картини понастоящем са част от графичната колекция на НБИВ.

ментите от личната библиотека стават част от общите книжни колекции на библиотеката.

Целенасочената дейност по издирване на място и прибиране на архивни документи и ценни книги за специалните си колекции библиотеката възобновава през 1950 г. Посещавани са редица селища в Пловдивска област и по-далече, за да се издирват архивни материали, да се проучват сбирките от старопечатни книги в читалищните библиотеки или да се преглеждат архивни документи по покана на местните власти. Такъв е случаят с придобиването на една от най-ценните лични библиотеки по това време – тази на рода Агушевици от с. Могилица, Смолянско.

ЛИЧНАТА БИБЛИОТЕКА НА АГУШЕВИЯ РОД ОТ С. МОГИЛИЦА

В края на м. март 1950 г. председателят на Околийския народен съвет в Смолян изпраща писмо¹⁸ до Народната библиотека с уведомление за това, че Съветът разполага с архивни материали, принадлежали на Агушевия род от с. Могилица. Директорът на библиотеката реагира своевременно и изпраща своята благодарност в уверение на това, че упълномощава специалист от библиотеката да разгледа и прибере ценните документи, като разчита на помощта на предложения от местните власти преводач от турски и арабски език¹⁹. Вера Ацева заминава за Смолян в периода 10–14 май, документите са докарани с камион в Пловдив, а в рамките на месец са уредени и всички подробности около пренасянето на сбирката и разходите около работата ѝ на място²⁰. Заедно с архивните документи в Пловдив пристигат 93 ръкописни и около 400 печатни книги на турски и арабски език. В отчета за 1950 г. директорът Мария Сиракова акцентира върху придобиването на Агушевата библиотека,

¹⁸ „[...]Съобщаваме Ви, че при съвета ни се намира архивата на стария феодален род от околията ни Агушевици, които напоследък са изселени в вътрешността на страната. Тази архива е написана на арабски и турски език и безспорно в нея може да се търсят големи исторически ценности. Молим във връзка с предстоящото откриване на Държавния архив при библиотеката Ви, да изпратите лице добре познаващо арабски и турски език, за да я разгледа. В околията ни има такова лице, което е единствено познаващо добре арабски и турски език на име Иван Корув от с. Райково, но въпреки това, намерихме за необходимо да Ви уведомим за тази ценна според нас архива.[..]“. Писмо Изх. № 7037 от 25 март 1950 г. на ОКНС, Смолян. В: *Архив на НБИБ*.

¹⁹ Вж. писма в Архива на НБИБ: Изх. № 129 от 28 март 1950 г.; Изх. № 224 от 9 май 1950 г.

²⁰ Вж. писма в Архива на НБИБ: Изх. № 258 от 22 май 1950 г.; Изх. № 259 от 22 май 1950 г. (за ютените чували и дървените сандъци, послужили за пренасянето); Вх. № 160 от 5 юни 1950 г. на КНИК; Изх. №302 от 10 юни 1950 г.; Изх. № 370 от юли 1950 г. (за командировъчните разходи и разходите по заплащането на двамата преводачи от турски и арабски език).

когато обобщава работата със специалните сбирки за годината²¹, като напомня за необходимостта от достатъчно финансови средства за работа на терен с цел издирване на редки и ценни документи. Минават двадесет години преди да бъде привлечен преводач за същностна работа по колекцията – Светослав Духовников, специалист по османотурски език, за превод и разкриване на формирания архивен фонд „Агушеви“²². През 1973 г. работата по Агушевата библиотека напредва с разкриването на 512 тома от нея²³. На заседание на Дирекционния съвет* през същата година се разглежда и въпросът за турските печатни книги в нейния състав²⁴. От постъпването на документалния масив колекциите в състава му са обработвани и разкривани поетапно. Ръкописните книги и архивът са усвоени с предимство, докато печатните книги на турски и арабски език очакват пълноценното си включване във фонда дълго време.

От общо 512 тома** Цветана Нанова, главен библиотекар в отдел „Специални сбирки“, предлага подбор на само два в състава на специалната сбирка „Редки и ценни издания“: „Кратка история на пророците, халифите и султаните“, 1874 г., в която се споменава османският военачалник Лала Шахин паша, първият бейлербей на Румелия и „Стихове“ от персийския поет Саади, 1796 г.** Възможността за останалите 510 тома е да бъдат прехвърлени в основния фонд или предадени на Народната библиотека „Кирил и Методий“. На съвета се чуват противоречиви предложения, някои от които твърде проблематични (напр. настояването книгите да се предадат на НБКМ, защото не представляват интерес за читателите на библиотеката). Въпросът остава отворен и бива поставен от Нанова на следващото заседание²⁵, когато тя приканва настоятелно членовете на съвета да гласуват за прехвърлянето на книгите в основния фонд, като каталожното описание се снабди с означението

²¹ „В течение на изтеклата година библиотеката е прибрала архивни материали и старопечатни книги на рода Агушевци от с. Могилица.“ Вж.: **Годишен отчет** за 1950 година. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 17, л. 56–57.

²² **Отчет** за 1971 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 21, л. 42–43, 213–215.

²³ **Отчет** за 1973 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 23, л. 42–43, 172–175.

* Основният колективен съвещателен орган, ръководен от директора и съставен от ръководителите на отделните структурни звена в библиотеката.

²⁴ **Протокол № 3** на заседанието на Дирекционния съвет на 4 март 1973 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 4, л. 23.

** С описания, преведени от турски и арабски език, транслитерирани на латиница и анотирани от Св. Духовников.

*** Останалите книги с предимно религиозно съдържание са от средата и края на XIX и началото на XX в.

²⁵ **Протокол № 5** от заседанието на Дирекционния съвет при Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив на 18 март 1973 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 5, л. 68.

„Дар-Агушеви“ (графичен знак за принадлежност към личната библиотека Агушеви), за да се запази връзката с другите сегменти на колекцията – архивът и ръкописната колекция. Удивителна е недалновидността на част от членовете на съвета, които negliжират стойността на ценното притежание, предлагайки библиотеката да се откаже доброволно от него (напр. чрез дарение за музея на рода Агушеви в Смолян). Съветът все пак бива убеден от ръководителя на отдел „Специални сбирки“, че НБИВ не може да се лиши от ценната сбирка и приема оставането ѝ в основния фонд, където тя е ситуирана и до момента. През 1978 г. е приключена обработката на архивния фонд „Агушеви“²⁶. Същият е обнародван 40 години по-късно в издание на Държавен архив – Смолян²⁷, който притежава малка част от фамилияния архив.

ЛИЧНАТА БИБЛИОТЕКА НА ПЕТЪР ДИНЕКОВ

На 29 май 1992 г. по волята на покойния Петър Динеков (1919–1992), виден литературен историк, критик, литературовед, фолклорист, археограф и преподавател, сестра му и негова единствена наследница Гена Динекова дарява безвъзмездно личната му библиотека на Народната библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив²⁸. Динеков има особен сантимент към Пловдив и Народната библиотека още от ранните си години. В учредителен протокол от 29 септември 1937 г.²⁹, местни общественици, под председателството на кмета на града Божидар Здравков, областния училищен инспектор, директора на Пловдивския народен театър, директора на Пловдивската народна библиотека и музей, директора на Пловдивската мъжка гимназия, библиотекаря на Пловдивската народна библиотека и двама учители, единият от които Петър Динеков, преподавател във Френския колеж „Свети Августин“ по това време, основават Културен комитет, който има задачата да консултира общината по културни въпроси.

На 15 юли 1992 г. е подписан Протокол³⁰ за обема и вида на дарението, както следва: 14 927 книги, 1011 списания, 3959 отделни отпечатъци и автореферати. Всички дарени документи са подпечатани с нарочен печат, носещ името на дарителя. Според подписания договор, Народната библиотека се задължава да организира кабинет на името на дарителя, а колекцията да бъде организирана и предоставяна за ползване като самостоятелна библиотека.

²⁶ **Отчет** за 1978 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 28, л. 95.

²⁷ **Петров**, Петър, **Печилков**, Андрей (състав.). *Из миналото на средните Родопи (Документи от Агушевия семеен и родов архив)*. Т. 1 – 2. Смолян: Принтаком, 2018–2019.

²⁸ **Колева**, Радка. Дарение на академик П. Динеков за Народна библиотека „Иван Вазов“. В: *Годишник на Народна библиотека „Иван Вазов“ за 1989 – 1993 г.*, 1994, с. 61.

²⁹ *ДА–Пловдив*, ф. 1214 (Личен фонд „Димитър Цончев“), оп. 1, а.е. 264, л. 16.

³⁰ **НБИВ-БИА**, ф. №24 (Народна библиотека „Иван Вазов“), а.е. 90, л. 1–2.

Обработката на колекцията и организирането на специализирания кабинет се състои в периода юни 1992–април 1995 г. Масивът документи се съхранява на три места. Формирана е локална електронна база данни, за част от дарената библиотека е подготвен и издаден печатен каталог³¹.

На 31 май 1995 г. кабинет „Акад. Петър Динеков“ е открит за публика. Към тази дата колекцията още не е регистрирана и остойностена. Това е осъществено в периода 2020–2021 г. в резултат на проведената пълна инвентаризация³². През 2017 г. кабинетът „Акад. Петър Динеков“ е трансформиран в Читална зала № 2 със същото име на прякото разпореждане на главния библиотекар на отдел „Обслужване на потребители. Хранение. Междубиблиотечно заемане“. При реструктурирането на кабинета в читалня е заложено твърдото намерение библиотеката да се събере компактно на едно място, за да се подобри качеството на обслужване и да се гарантира сигурността при опазването на тази престижна колекция.

ЦИТИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ

Акт от 5 май 1901 г. за приемане и предаване на Народната библиотека и музей в Пловдив на Борис Дякович от Атилио Такела. В: *Архив на НБИБ*.

Балджийска, Магда и др. (състав.). *Личната библиотека на академик Петър Динеков: Каталог, Т. 1. Книги с дарствени надписи*. Пловдив: Народна библиотека „Иван Вазов“, 1998.

Годишен отчет за 1950 година. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 17, л. 56–57.

Годишник на Народната библиотека в Пловдив [за 1912–19 г.], 1920, с. 69–70.

ДА–Пловдив, ф. 1214 (Личен фонд „Димитър Цончев“), оп. 1, а.е. 264, л. 16.

ДА–Пловдив, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 1, л. 116–119.

Данова, Надя. Архивът на Иван Добровски като източник на информация за балканската история. В: *Библиотеката. Минало и настояще*. София: Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, 2005, с. 212–218.

Данова, Надя. Един учител в средата на XIX в. и неговата библиотека. В: *Педагогика*, XIV, 2004, № 5, с. 95–102.

Живкова-Пеева, Елисавета. Библиотека „Йоаким Груев“. В: *Годишник на Народната библиотека в Пловдив*, 1927 [за 1926], с. 15–21.

Заповедна книга на Народната библиотека в Пловдив за 1921–1935 г. В: *Архив на НБИБ*.

Инвентарна книга Дар, № 1, 1903–1930 г. № 1 – 7302.

³¹ **Балджийска**, Магда и др. (състав.). *Личната библиотека на академик Петър Динеков: Каталог, Т. 1. Книги с дарствени надписи*. Пловдив: Народна библиотека „Иван Вазов“, 1998.

³² **Протокол** за проверка на фонда на личната библиотека на акад. Петър Динеков от 05.03.2021 г.

Инвентарна книга Дар, № 2, 1931–1945 г. № 7303 – 15632.

Колева, Радка. Дарение на академик П. Динев за Народна библиотека „Иван Вазов“.

В: *Годишник на Народна библиотека „Иван Вазов“ за 1989 – 1993 г.*, 1994, с. 61.

Кратък отчет на Народната библиотека и Музей в Пловдив за времето от 9 юни 1923 г. до 30 ноември 1930 г. В: *Архив на НБИБ*.

НБИБ-БИА, ф. № 24 (Народна библиотека „Иван Вазов“), а.е. 90, л. 1–2.

НБИБ-БИА, ф. № 29 (Лейди Емили Странфорд, 1834 – 1887).

Отчет за 1971 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 21, л. 42–43, 213–215.

Отчет за 1973 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 23, л. 42–43, 172–175.

Отчет за 1978 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 28, л. 95.

Петров, Петър, **Печилков**, Андрей (състав.). *Из миналото на средните Родопи (Документи от Агушевия семеен и родов архив)*. Т. 1–2. Смолян: Принтактом, 2018–2019.

Писмо Вх. № 160 от 5 юни 1950 г. на КНИК. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 26 от 12 февр. 1897 г. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 129 от 28 март 1950 г. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 203 от 15 апр. 1896 г. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 204 от 16 апр. 1896 г. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 224 от 9 май 1950 г. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 232 от 3 юни 1939 г. (на Вх. № 159 от 1 юни 1939 г. на брата на дарителя Петър Лъжев). В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 236 от 5 юни 1939 г. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 258 от 22 май 1950 г. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 259 от 22 май 1950 г. (за ютените чували и дървените сандъци, послужили за пренасянето) В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 302 от 10 юни 1950 г. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 370 от юли 1950 г. (за командировъчните разходи и разходите по заплащането на двамата преводачи от турски и арабски език). В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 468, 469, 470 от 1 юли 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 89–92.

Писмо Изх. № 474 от 3 юни 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 44.

Писмо Изх. № 491 от 9 юни 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 103.

Писмо Изх. № 662 от 8 дек. 1930 г., с. 7. В: *Архив на НБИБ*.

Писмо Изх. № 773 от 27 окт. 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 180.

Писмо Изх. № 735 от 7 окт. 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 179.

Писмо Изх. № 904 от 19 дек. 1938 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 139к (Народна библиотека и музей – Пловдив), оп. 1, а.е. 54, л. 171.

Писмо Изх. № 7037 от 25 март 1950 г. на ОкНС Смолян. В: *Архив на НБИБ*.

- Правилник за Народната библиотека в Пловдив.** Утвърден от Министъра на Народното Просвещение с заповед № 1934 от 12 юний 1920 год. София: Държавна печатница, 1920, 52 с.
- Правилник** за управление и уредба на Народната Библиотека в София. В: *Държавен вестник*, № 223 от 2 окт. 1915 г.
- Протокол № 3** на заседанието на Дирекционния съвет на 4 март 1973 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 4, л. 23.
- Протокол № 5** от заседанието на Дирекционния съвет при Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив на 18 март 1973 г. В: *ДА–Пловдив*, ф. 1533 (Народна библиотека „Иван Вазов“), оп. 2, а.е. 5, л. 68.
- Протокол № 17** от 1 октомври 1919 г. В: *Архив на НБИВ*.
- Протокол за проверка на фонда на личната библиотека на акад. Петър Динев от 05.03.2021 г.** В: *Архив на НБИВ*.
- Протоколи** на Постоянния библиотечен комитет, 1911–1930 г. В: *Архив на НБИВ*.
- Стоянов, Маньо.** *Стари гръцки книги в България.* София: Нар. библ. Кирил и Методий, 1978, с. 423.

REFERENCES

- Akt** от 5 май 1901 г. за приемане и предаване на Narodnata biblioteka i muzey v Plovdiv na Boris Dyakovich ot Atilio Takela. V: Arhiv na NBIV.
- Baldzhiyska, Magda** i dr. (sastav.). *Lichnata biblioteka na akademik Petar Dinekov: Katalog, T. 1. Knigi s darstveni nadpisi.* Plovdiv: Narodna biblioteka „Ivan Vazov“, 1998.
- Godishen** otchet za 1950 godina. V: *DA–Plovdiv*, f. 1533 (Narodna biblioteka „Ivan Vazov“), op. 2, а.е. 17, l. 56–57.
- Godishnik** na Narodnata biblioteka v Plovdiv [za 1912–19 g.], 1920, s. 69–70.
- DA–Plovdiv**, f. 1214 (Lichen fond „Dimitar Tsonchev“), op. 1, а.е. 264, l. 16.
- DA–Plovdiv**, f. 139k (Narodna biblioteka i muzey – Plovdiv), op. 1, а.е. 1, l. 116–119.
- Danova, Nadya.** Arhivat na Ivan Dobrovski kato iztochnik na informatsia za balkanskata istoria. V: *Bibliotekata. Minalo i nastoyashte.* Sofia: Narodna biblioteka „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2005, s. 212–218.
- Danova, Nadya.** Edin uchitel v sredata na XIX v. i negovata biblioteka. V: *Pedagogika*, XIV, 2004, № 5, s. 95–102.
- Inventarna kniga Dar**, № 1, 1903–1930 g. № 1 – 7302.
- Inventarna kniga Dar**, № 2, 1931–1945 g. № 7303 – 15632.
- Koleva, Radka.** Darenie na akademik P. Dinekov za Narodna biblioteka „Ivan Vazov“. V: *Godishnik na Narodna biblioteka „Ivan Vazov“ za 1989 – 1993 g.*, 1994, s. 61.
- Kratak** otchet na Narodnata biblioteka i Muzey v Plovdiv za vremeto ot 9 yuni 1923 g. do 30 noemvri 1930 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- NBIV-BIA**, f. № 24 (Narodna biblioteka „Ivan Vazov“), а.е. 90, l. 1–2.
- NBIV-BIA**, f. № 29 (Leydi Emili Strangford, 1834 – 1887).
- Otchet** za 1971 g. V: *DA–Plovdiv*, f. 1533 (Narodna biblioteka „Ivan Vazov“), op. 2, а.е. 21, l. 42–43, 213–215.
- Otchet** za 1973 g. V: *DA–Plovdiv*, f. 1533 (Narodna biblioteka „Ivan Vazov“), op. 2, а.е. 23, l. 42–43, 172–175.

- Otchet** za 1978 g. V: *DA–Plovdiv*, f. 1533 (Narodna biblioteka „Ivan Vazov“), op. 2, a.e. 28, l. 95.
- Petrov**, Petar, **Pechilkov**, Andrey (sastav.). *Iz minaloto na srednite Rodopi (Dokumenti ot Agushevia semeen i rodov arhiv)*. T.1 – 2. Smolyan: Printakom, 2018–2019.
- Pismo** Vh. № 160 ot 5 yuni 1950 g. na KNIK. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 26 ot 12 fevr. 1897 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 129 ot 28 mart 1950 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 203 ot 15 apr. 1896 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 204 ot 16 apr. 1896 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 224 ot 9 may 1950 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 232 ot 3 yuni 1939 g. (na Vh. № 159 ot 1 yuni 1939 g. na brata na daritelya Petar Lazhev). V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 236 ot 5 yuni 1939 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 258 ot 22 may 1950 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 259 ot 22 may 1950 g. (za yutenite chuvali i darvenite sandatsi, posluzhili za prenasyaneto) V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 302 ot 10 yuni 1950 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 370 ot yuli 1950 g. (za komandirovachnite razhodi i razhodite po zaplashtaneto na dvamata prevodachi ot turski i arabski ezik). V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 468, 469, 470 ot 1 yuli 1938 g. V: *DA–Plovdiv*, f. 139k (Narodna biblioteka i muzey – Plovdiv), op. 1, a.e. 54, l. 89–92.
- Pismo** Izh. № 474 ot 3 yuni 1938 g. V: *DA–Plovdiv*, f. 139k (Narodna biblioteka i muzey – Plovdiv), op. 1, a.e. 54, l. 44.
- Pismo** Izh. № 491 ot 9 yuni 1938 g. V: *DA–Plovdiv*, f. 139k (Narodna biblioteka i muzey – Plovdiv), op. 1, a.e. 54, l. 103.
- Pismo** Izh. № 662 ot 8 dek. 1930 g., s. 7. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pismo** Izh. № 773 ot 27 okt. 1938 g. V: *DA–Plovdiv*, f.139k (Narodna biblioteka i muzey – Plovdiv), op.1, a.e. 54, l. 180.
- Pismo** Izh. № 735 ot 7 okt. 1938 g. V: *DA–Plovdiv*, f.139k (Narodna biblioteka i muzey – Plovdiv), op.1, a.e. 54, l. 179.
- Pismo** Izh. № 904 ot 19 dek. 1938 g. V: *DA–Plovdiv*, f.139k (Narodna biblioteka i muzey – Plovdiv), op.1, a.e. 54, l. 171.
- Pismo** Izh. № 7037 ot 25 mart 1950 g. na OkNS Smolyan. V: *Arhiv na NBIV*.
- Pravilnik** za Narodnata biblioteka v Plovdiv. Utvarden ot Ministara na Narodnoto Prosveshlenie s zapoved № 1934 ot 12 yuniy 1920 god. Sofia: Darzhavna pechatnitsa, 1920, 52 s.
- Pravilnik** za upravlenie i uredba na Narodnata Biblioteka v Sofia. V: *Darzhaven vestnik*, № 223 ot 2 okt. 1915 g. B № 3 na zasedanieto na Direktsionnia savet na 4 mart 1973 g. V: *DA–Plovdiv*, f. 1533 (Narodna biblioteka „Ivan Vazov“), op. 2, a.e. 4, l. 23.
- Protokol** № 5 ot zasedanieto na Direktsionnia savet pri Narodna biblioteka „Ivan Vazov“ – Plovdiv na 18 mart 1973 g. V: *DA–Plovdiv*, f. 1533 (Narodna biblioteka „Ivan Vazov“), op. 2, a.e. 5, l. 68.
- Protokol** № 17 ot 1 oktomvri 1919 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Protokol** za proverka na fonda na lichnata biblioteka na akad. Petar Dinekov ot 05.03.2021 g. V: *Arhiv na NBIV*.

- Protokoli** na Postoyannia bibliotechnen komitet, 1911–1930 g. V: *Arhiv na NBIV*.
- Stoyanov**, Manyo. *Stari gratski knigi v Bulgaria*. Sofia: Nar. bibl. Kiril i Metodiy, 1978, s. 423.
- Zhivkova-Peeva**, Elisaveta. Biblioteka „Yoakim Gruev“. V: *Godishnik na Narodnata biblioteka v Plovdiv*, 1927 [za 1926], s. 15–21.
- Zapovedna** kniga na Narodnata biblioteka v Plovdiv za 1921–1935 g. V: *Arhiv na NBIV*.